

Pető Györgyi

Sokszínű

IRODALOM

munkafüzet **5**

Mozaik Kiadó – Szeged, 2013

MESÉK

Tündérmese • Tündérszép Ilona és Árgyélus

1. Olvasd el a tündérek világról szóló szöveget, és válaszolj a kérdésekre!

„Puck [puk] – vagy amint néha nevezték, Robin pajtás – agyafúrt, kópé szellem volt, aki mulatságos tréfákat űzött a szomszédos falvakban, néha belopózott a tejeskamrába, és lefölte a tejet, néha könnyű, légies alakjával belemerült a vajasköpűbe*, és míg különös alakját ott táncoltatta a köpűben, a fejlány hiába fáradozott, hogy tejfölet vajjá változtassa, de a fulubeli legények sem jártak szerencsésebben, mert valahányszor csak Pucknak kedve szottyant, hogy a serfőző üstben játssza el csínyjeit, bizonyos, hogy a sör megromlott. Ha néhány jó szomszéd összegyűlt, hogy kedvükre együtt sörözzenek, Puck elaszott vacsor alakjában a söröskancsó fenekére ugrott, és ha valamelyik jó öreganyó éppen inni akart, Puck az ajkához billent, és a sört fonnyadt állára öntötte, és nem sokkal azután, amikor ugyanaz az öreg néni nehézkesen leült, hogy szomszédainak egy szomorú és mélabús történetet meséljen, Puck kibiccentette alóla háromlábú zsámolyát, és a szegény öregasszony felborult, az öreg komaasszonyok pedig oldalukat fogták nevetniükben, és esküdöztek, hogy soha ennél vidámabb órát nem töltöttek el.

– Gyere ide, Puck – mondta Oberon az éjszaka e vidám kis vándorának. – Hozzál nekem olyan virágot, amelyet a lányok égő szerelemnek neveznek. Ha e kis bíbor virág nedvét alvó szemekre cseppentik, őrzöngő szerelmet gyűjt a legelső lény iránt, akit az alvó majd megpillant ébredés után. E virág nedvét Titania szemhéjára cseppentem, amikor alszik, s ha majd felnyitja szemét, beleszeret abba, akit először meglát, akár oroszlán az, akár medve, kotnyeles majom vagy fürge pávián. Tudom a varázsát, hogyan lehet elhárítani szemérről e bűbajt, de addig nem szüntetem meg, amíg apródomul nem adja azt a fiút.”

(Charles és Mary Lamb: Shakespeare-mesék, fordította: Vas István)

* köpű • fatörzsből kivájt, henger alakú edény

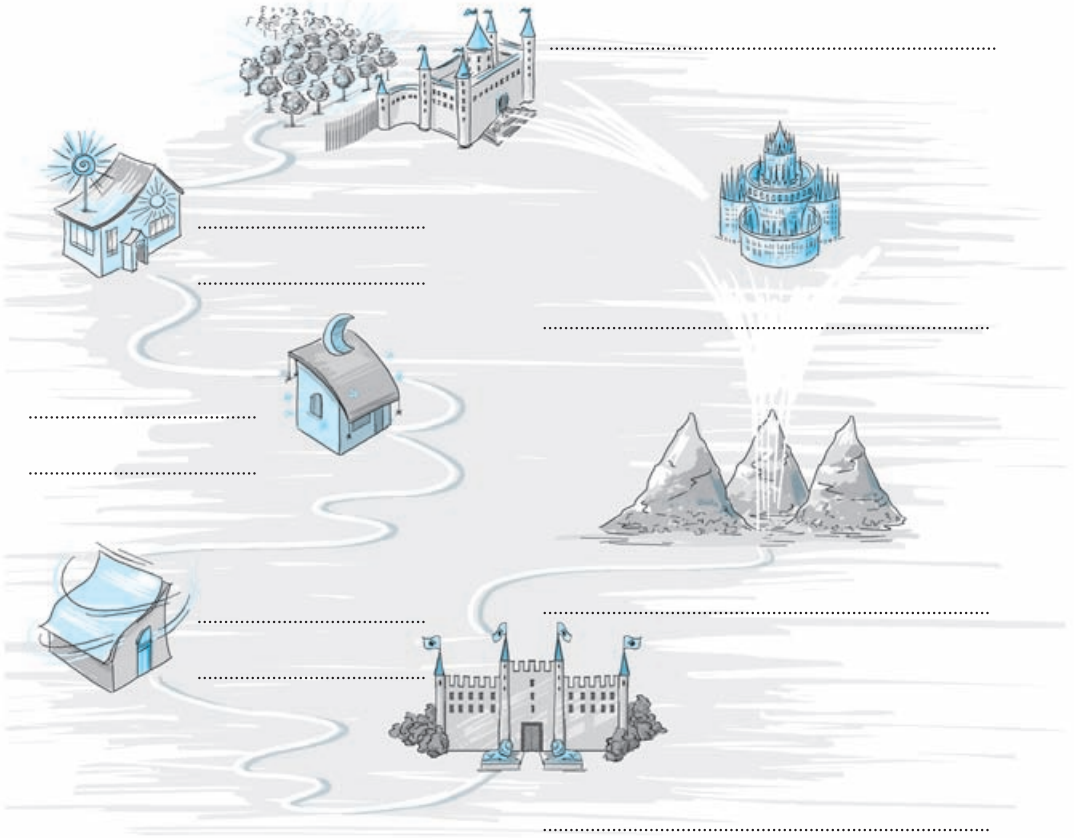
a) Miről híres Puck a tündérvilágban? Húzd alá a szövegben!

b) Mi a célja Oberonnak a virággal?

c) Mi a viszály oka Oberon és Titania között?

2. Árgyelusnak nagy utat kell bejárnia szerelme után.

a) Kövesd nyomon, milyen helyeken fordul meg, kikkel találkozik! Írd be az ábra megfelelő helyeire vándorlásának helyszíneit!

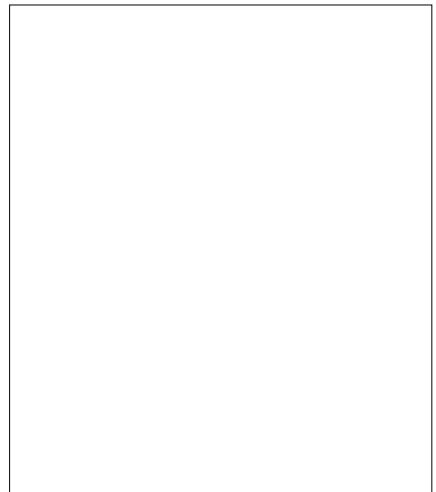
b) Az Állatkirály külseje meglehetősen furcsa. Írd le a külső tulajdonságait!

.....
.....
.....
.....
.....

Rajzold is le az Állatkirályt!

c) Ki az, aki útbaigazítja vándorunkat?

.....

d) Ennek az állatnak eltörték a lábát. Írj róla egy történetet, hogyan eshetett ez meg!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Állatok és tárgyak képét látod a meséből.

Magyarázd meg, miért fontosak a történetben! Segítik vagy hátráltatják Árgyélust?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. „Közhírré tétetik!” A királyi palota kikiáltója meghívja Meseország lakóit Tündérszép Ilona és Árgyélus lakodalmára. Te milyennek képzeled el a pompás vendégsereget és az esküvőt? Írd le!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. a) Egészítsd ki a következő mondatot!
A *Tündérszép Ilona és Árgyélus*, mert lényeges eleme a csoda, az átváltozás.

b) Gyűjts példákat a műből!
Csodás elem:

Átváltozás:

Varázsszerszámok:

Csalimese, hazugságmese, láncmese

1. Olvasd el a következő szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

„Ahogy elmondják az életüket a mesemondók, nyilvánvalóvá válik, hogy az öreg mesemondók nem öregkorukban tanulják a meséket, hanem életük virágjában.

Az igazi jó mesemondók tudatosan készülnek arra, hogy jó mesemondókká váljanak, tehát meghallgatják mások meséit, s ami »passzol« nekik, ami az ő egyéniségüknek megfelel, azt igyekeznek elsajátítani. [...]

A mesemondás valóság-hű rögzítése nehéz, mondhatni, lehetetlen. Amit egy gyűjtő rögzít, az egy előadása a mesének, egy bizonyos pillanatban elmondott előadása, attól a bizonyos mesemondótól. Az nem jelenti azt, hogy ugyanaz a mesemondó, ugyanazt a mesét ugyanúgy mondja el, ha más hallgatóság veszi körül. Azt is tudnunk kell, hogy ha ott van egy gyűjtő, még ha esetleg egy megszokott közönség van is jelen, akkor is a gyűjtő jelenléte sajnálatos módon megzavarja a mesemondót. Tehát hogy a »gyűjtő nélküli mesemondás« milyen, azt bizony nemigen tudjuk, csak sejtjük.”

(Nagy Ilona: A népmese: az előszótól a nyomtatásig)

a) Mi jellemzi a mesemondókat? Húzd alá a szövegben!

b) Miért nehéz a mesemondás valóság-hű rögzítése?

.....

c) Hogyan befolyásolja a hallgatóság a mesemondást?

.....

2. Írj te is láncmesét! A táblázat segítségével készíts tervet, majd írd meg a mesédet!

A mese címe	
Főszereplők	
Egyéb szereplők	
A mese kiindulópontja	
Feltételek (legalább három)	
Szerencsés lezárás	

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

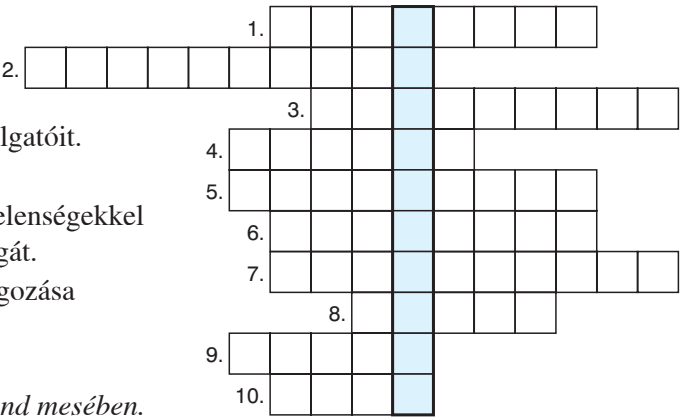
.....

.....

.....

3. Fejtsd meg az olvasott mesék alapján a következő keresztrejtvényt!

1. Kiindulópontja általában valamilyen sérelem vagy baj.
2. A mesemondó célja a hazugságmesékkel.
3. A kakas a szemét-
dombon találja.
4. Ő adja elő a mesét.
5. Ez a mese becsapja a hallgatóit.
6. Ettől fuldoklott a pipe.
7. Olyan mese, amely képtelenségekkel
neveteti meg hallgatóságát.
8. *A Csali mese* az ő feldolgozása
(... László).
9. A pipe párja a mesében.
10. Ezt nyergelték fel a *Bolond mesében*.

Megfejtés:

Magyar műmese a 20. századból

1. Olvasd el a következő szöveget, és válaszolj a kérdésekre!

„A kék az ég és a víz színe. A kék a hűség színe is – mivel a hűség csak a távolból bizonyosodik be, az igazi hűség olyan, mint a távoli tiszta kék ég, vagy a vizek zavartalan mély kéksége. A kék nefelejcs és más kék virágok – a romantika költészetének fontos szimbólumai [jelképei]: a vágyakozás és a hűség [...].

Az ókori Egyiptomban a vizek mély kékjét az élet, az ég végtelen kékségét az istenek színeinek tartották. [...] Ultramarinkékkel ábrázolták Egyiptom életadó folyóját, a Nílust [...].”

(Szikszai László: Négy szín: kék)

- a) Milyen jelentéseket társítottak a kék színhez az ókori Egyiptomban?

.....

- b) Az irodalom melyik korszakában vált jelentőssé a kék szín?

- c) Minek a jelképévé válik ebben a korszakban?

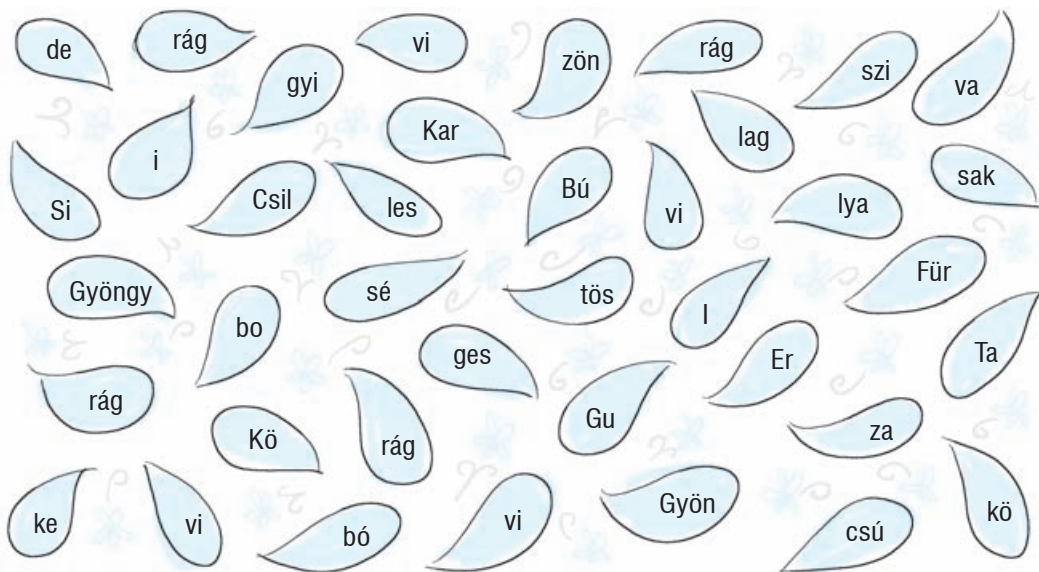
.....

2. Gyűjts olyan irodalmi műveket, amelyekben szerepet kap a kék szín!

.....

.....

3. Kik a mese szereplői? Megtudod, ha a virágszirmokba rejtett szótagokat megfelelő sorrendben összekötöd! Különböző színeket használj!

4. Írj rövid párbeszédet a virágok kibéküléséről, miután Mikkamakka ráébresztette őket hibájukra! Mit mondhattak egymásnak? Ügyelj a párbeszéd helyesírására!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Válassz ki egy virágot a műből! Gyűjts róla információkat, majd mutasd be röviden! Írj minél pontosabb meghatározásokat!

.....

.....

.....

.....

6. Írj rövid fogalmazást a barátodról!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Nézz utána, kik a legismertebb 20. századi meseírók!

.....

.....

Darvasi László: Trapiti és a borzasztó nyúl

1. Adj új címet a történetnek!
2. Gyűjtsd össze a szereplőket, majd jellemezd őket! Magyarázd meg nevük eredetét is!

Szereplő	Jellemzés	Névmagyarázat

3. Milyen büntetést adnál Farkas Bélának? Miért?

.....

.....

.....

4. Ki mondja a részletben?

„Igazatok van, kavicsvári polgárok!”

„Mi a baj, Ühüm néni?”

„Már csak neki szabad kötni. Engem nem enged ez a... ez a diktátor!”

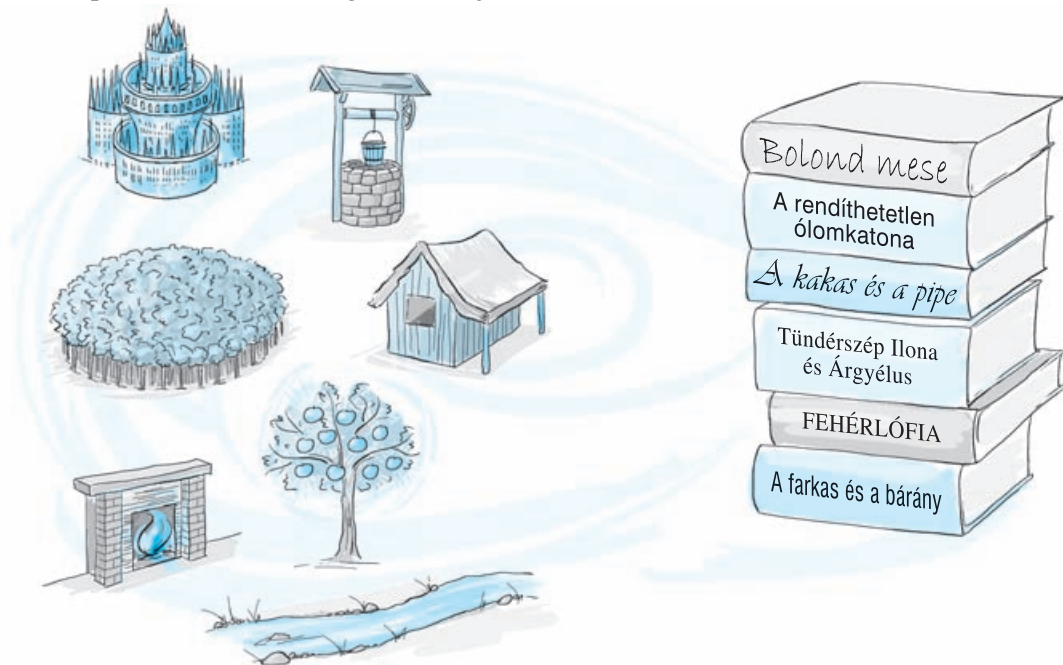
„Farkas Béla! Felszólítalak, hogy hagyjál fel a botrányos viselkedéssel! Áááá, leszaladt egy szem! Ez is miattad van, Béla!”

„Én most letartóztatlak téged.”

„Megérdemlem a legsúlyosabb büntetést!”

Összefoglaló feladatok

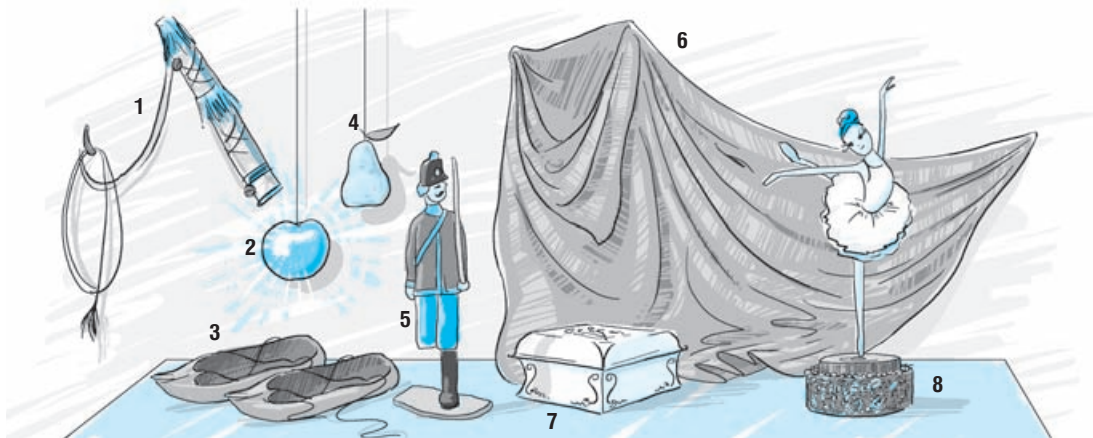
1. Képeket látsz Meseországából. Ismerj fel minél többet közülük! Kösd őket a mesékhez!

2. Összefoglaltuk a mesék általános jellemzőit. Egészítsd ki önálló példákkal a táblázatot! Használd az olvasott meséket!

Meseszereplők	három testvér,
Helyszínek	felső világ,
Idő megjelenítése	három nap egy esztendő,
Próbatételek	aranyalma megőrzése,
Meseszámok	3,
A hősök segítése, hátráltatása	segítő állatok,
Beszédfordulatok	Egyszer volt, hol nem volt...,

3. Mesebeli tárgyak és szereplők. Melyik mesében találkoztunk velük?

.....

.....

.....

4. Ki mondja kinek a tankönyvben szereplő mesékben? Írd az idézetek alá!

a) „No, te maradj itt, főzz kását, mink elmegyünk vadászni.”

.....

b) „Adj, kút, egy csepp vizet [...]”

.....

c) „Minek mereszted a szemed olyanra, aki ügyet se vet rád?”

.....

d) „Azért veszett el a sok, drága aranypénz, mert te nem jól fogtad a ládát!”

.....

e) „Nem játszhatom veled. Nem vagyok megszelídítve.”

.....

f) „Nem éltél még? Akkor a bátyád volt!”

.....

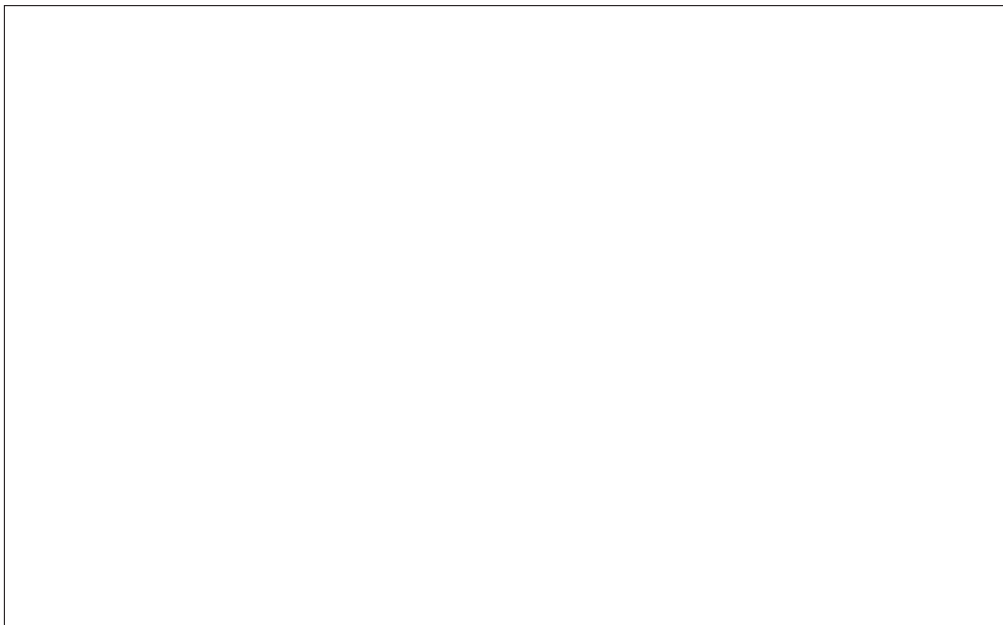
g) „Te úristen, színvak lettem!”

.....

h) „Ki vagy te, szép tolvaj? [...] Soha többé el nem eresztelek!”

.....

5. Készíts illusztrációt kedvenc meserészletedhez! Indokold meg, hogy miért ezt választottad!

6. Párosítsd a mesetípusokat a rájuk jellemző meghatározásokkal!

- tündérmese • Szereplői emberi tulajdonságokkal rendelkező állatok.
- csalimese • Cselekménye valamilyen hőstettről, küzdelemről szól.
- hősmese • Csodálatos események, varázslások jellemzik.
- állatmese • Szokványos mesének indul, de becsapja a hallgatóságot.

7. Alkossatok csoportokat, és rögtönözzetek mesejátékot! Minden csoport készítsen hozzá tervet, melyet a mesélő és a többi szereplő is használ! (Egy-egy előadás ne legyen hosszabb 5 percnél!)

Kiinduló helyzet	
Szereplők	
Helyszín	
Varázslatos tárgyak	
Akadályok, segítségek	
Befejezés	

8. Mindenki mást csinál. Felcserélődtek a mesék szereplői és cselekvéseik, eszközeik. Rakj rendet Meseországban! Írd a képek alá, mit javítanál rajtuk!

.....

.....

.....

.....

.....

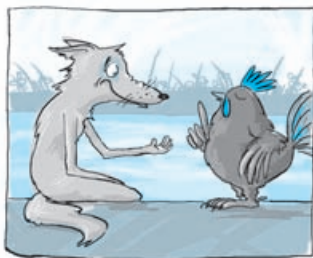
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Gyűjts olyan szólásokat, közmondásokat, amelyek a megismert mesehősöket jellemzik!

.....

.....

.....

.....

10. Esti mese 100 év múlva. Vajon miről, hol mesél majd az anyuka? Ő mesél egyáltalán? Írj egy történetet a füzetedbe arról, hogyan képzeled el a mesemondást 100 év múlva!

Petőfi Sándor: JÁNOS VITÉZ

1–4. rész

1. Töltsd ki a táblázatot az első négy rész alapján!

	Helyszín	Napszak	Szereplők	Történések
1.				
2.				
3.				
4.				

2. Jellemezd a szereplőket az olvasott részek alapján!

Jancsi:

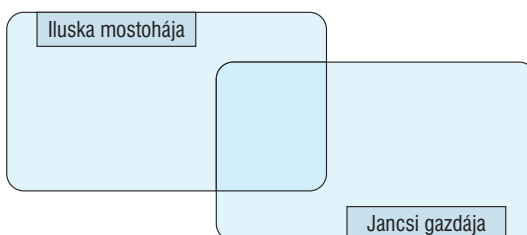
Iluska:

a mostoha:

a gazda:

3. Hasonlítsd össze a főszereplőkkel szemben álló alakokat: Iluska mostoháját és Jancsi gazdáját! Miben hasonlítanak, és miben különböznek? Írd a jelüket a megfelelő helyre!

- a) Jancsi megfenyegeti.
- b) Gyermekeit dolgoztatja.
- c) Nem tud megbocsátani.
- d) Mérges.
- e) Nagyszájú.
- f) Elüldözi gyermekét.

Mit gondolsz, miért nincs nevük?

.....

4. Mit tudunk meg Jancsi és Iluska gyermekkoráról, származásáról?

.....

.....

5. a) Messze-messze... A huszárok képeslapokat gyűjtöttek útjukról. A leírásokhoz párosítsd a megfelelő képeslapot!

- A dombok után következő hegyek az égig nyúlnak.
 Hegyes-völgyes tartomány, jellegzetessége a medvehús és a füge.
 Gyönyörű tartomány sok gazdag várossal, az ország élén a király áll.
 Örökös tél uralkodik ezen a helyen, minden csupa hó, fagy.

- b) Állítsd időrendi sorrendbe a helyszíneket!

; ; ;

6. a) Milyen népi babonával találkozunk ebben a részben?

.....

- b) Miért jut eszébe Jancsinak ez a babona?

.....

MÍTOSZOK

Párisz és Oinóné

1. A következő feladatok a görög mitológiához kapcsolódnak. A tankönyv alapján egészítsd ki a vázlatot!

	ZEUSZ <i>a villámok ura</i>	HÉRA Zeusz felesége, <i>családvédő istennő</i>
Gyermekeik:	PALLASZ ATHÉNÉ városvédő, a bölcsesség istennője, pattant ki	HÉPHAISZTOSZ anyja ledobta az Olümposzról
Zeusz testvérei:	HÁDÉSZ az alvilág ura (..... sisak)	POSZEIDÓN istene (háromágú szigony)
További istenek:	HERMÉSZ: furfangos isten, a tolvajok, kereskedők védője, az istenek hírnöke, szárnyas saruval jár	DÉMÉTÉR a földművelés istennője
	APHRODITÉ: a szépség és szerelem istennője,	HESZTIA a házi tűzhely védője
	APOLLÓN: a jóslás, a költészet istene, lant és íj a jelképe	
	ARTEMISZ: a vadászat istennője, Apollón ikertestvére, jelképe az íj és a szarvas	
	DIONÜSZOSZ: a szőlőművelés, a bor istene	

2. Kösd össze a felsorolt tárgyakat és személyeket!

szárnyas saru •	• Zeusz
lant és íj •	• Héphaisztosz
háromágú szigony •	• Apollón
villámok •	• Hermész
kalapács, tűz •	• Poszeidón
szőlőtőke, borosserleg •	• Dionüszosz

3. Keresztrejtvény. Daidalosz elkészítette Minótaurosz „lakhelyét”, a labirintust. Te is bejuthatsz a labirintusba! Ha megfejted a rejtvényt, megtudod, melyik kapun kell bemenni!

1. Daidalosz „foglalkozása”.

2. Ő látta repülni őket.

3. Ezen a helyen raboskodott apa és fia.

4. Kréta uralkodója.

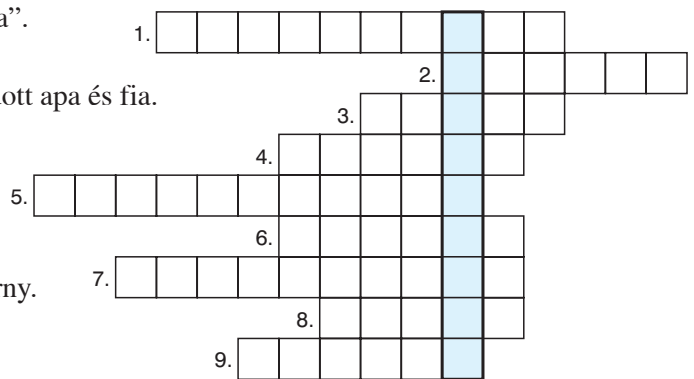
5. A bikafejű szörny.

6. Ilyen földrajzi hely Kréta.

7. Itt lakott a bikafejű szörny.

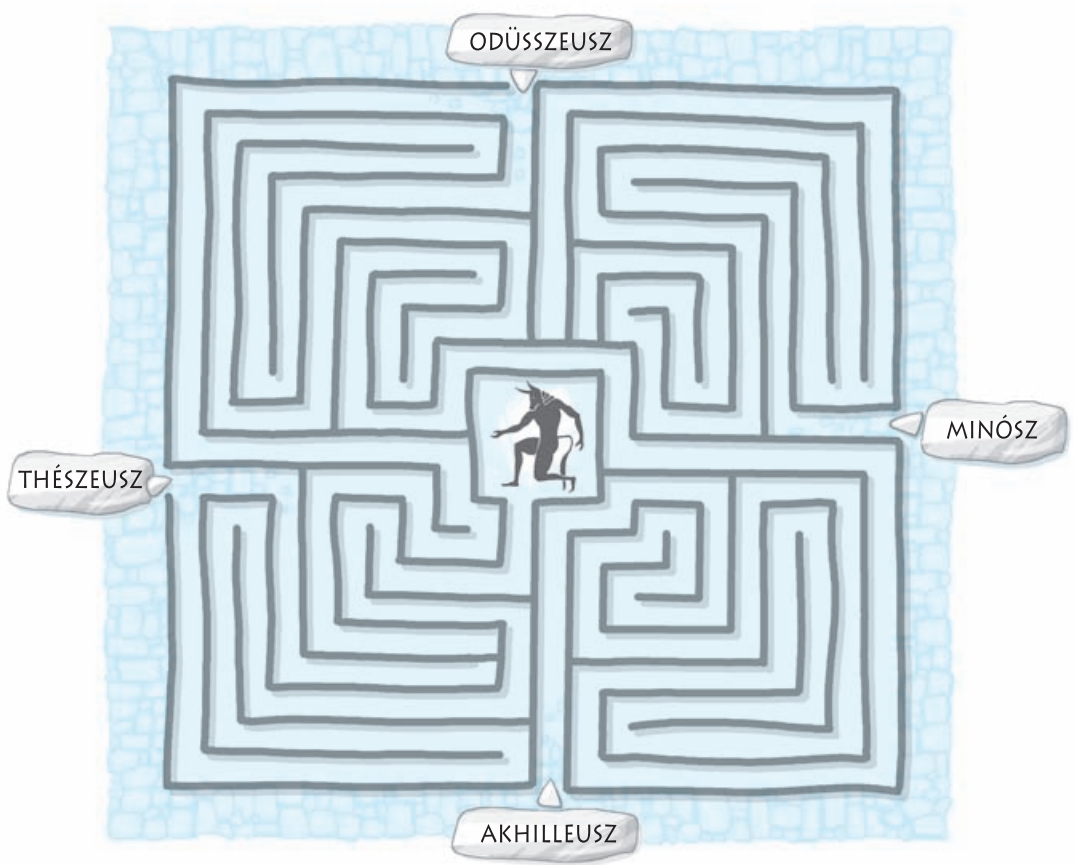
8. Ezzel illesztette össze Daidalosz a tollakat.

9. Az egyik sziget, amely felett apa és fia átrepült.

Megfejtés:

Nézz utána, ki volt ő!

Összefoglaló feladatok

1. Mi a mítosz és a mitológia?

.....

.....

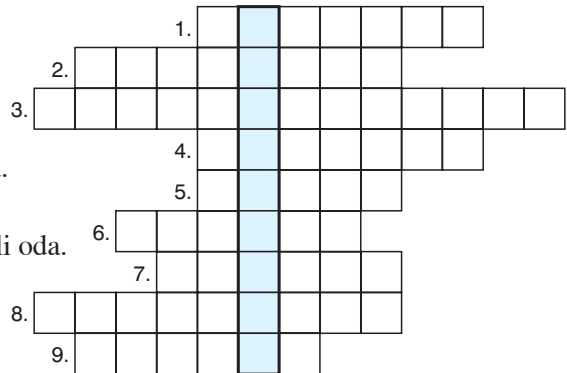
.....

2. Mi különbözteti meg a mítoszokat a meséktől? Húzd alá azokat a kifejezéseket, melyek csak a mítoszokra jellemzők!

istenek a szereplői; kitalált történetek; valóságos történelmi szereplői vannak; a világ vagy az ember teremtéséről szólnak; az emberek hittek benne; szereplői különleges képességekkel rendelkeznek; a kisebb történetek összefüggnek, összekapcsolódnak egymással; történelmi eseményekhez köthetők

3. Fejtsd meg a következő mitológiai keresztrejtvényt!

1. A jóslás és költészet istene.
2. Egyszemű óriás.
3. Városvédő, a bölcsesség istennője.
4. A tenger istenének jelképes tárgya.
5. A főisten a görög mitológiában.
6. Trójai királyfi, az aranyalmát ő ítéli oda.
7. Az alvilág istene.
8. A mítoszok összessége.
9. A világ legszebb asszonya, akit Aphrodité Párisznak ígér.

Megfejtés:

4. Mi a hiba a szövegben? Húzd alá a hibákat, majd javítsd a helytelen állításokat a füzettedben!

Párisznak hívnak, trójai királyfi vagyok. Elmesélem most szerencsétlenségem történetét, mely városom végzetévé is vált. Egy lakodalomra voltunk hivatalosak, ahová minden istent meghívtak, csak Eriszt, a jóakarát istennőjét nem. Ő egy ezüstlabdát gurított a násznép közé, melynek a felirata ez volt: „a legügyesebbnek”. Nekem kellett eldöntenem, hogy négy istennő melyikének ítélem a labdát. Senki sem akart megvesztegetni, én pedig Hérának ítéltam a díjat. Tetszett Zeusznak a döntés, ezért nekem adta feleségül a szépséges Helenét. A spártai király is kérője volt, ezért sereggel támadta meg Tróját.

5. Melyik hős vagy történet volt számodra a legszimpatikusabb? Döntésedet indokold!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Melyik mitológiai történetet dolgozzák fel az alábbi rajzok?

.....

7. Mitológiai apróhirdetések. Írd le, hogy ki adta fel a hirdetést! Írjatok ti is hasonlókat!

a) *Előnytelen külsejű gyermekem számára lakhelyet építtetnék, hogy elrejtsem őt az emberek szeme elől. Keresek olyan tervezőt, aki eljönne Krétára. A bére életfogytig tartó ellátás a szigeten. Jelige: „Útvesztő”*

.....

b) *Trója környékén keresek olyan épületfa-kereskedőt, aki elegendő anyagot tudna biztosítani egy hatalmas méretű állatszobor elkészítéséhez. Minőségi faárura van szükségem, mert „ajándékba” készül. Jelige: „Csel-ló”*

.....

c) *Hosszú tengeri utazásról tértem haza. Tapasztalataimat szívesen megosztanám más kalandos kedvű utazókkal. Jelige: Senkise*

.....

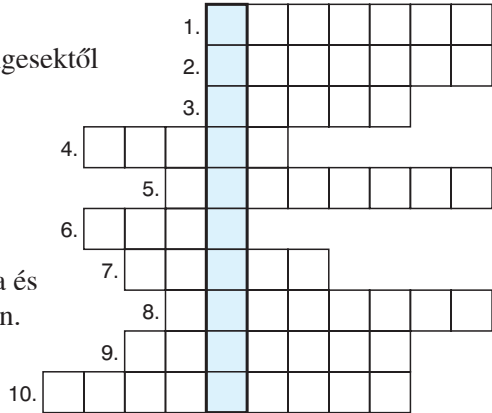
Molnár Ferenc: A PÁL UTCAI FIÚK

1. Gyűjtsétek össze a regény jellemzőit *A Pál utcai fiúk* című mű alapján!

Terjedelem	
Helyszín	
Idő	
Szereplők	
Felépítés	

2. Fejtsd meg a következő rejtvényt! Megfejtésül Molnár Ferenc regényének egyik helyszínét kapod!

1. A regény ilyen részekre tagolódik.
2. Ide rejtőztek Bokáék, amikor a vörösingesektől menekültek.
3. A könyv írója, amelyet Gerébnek ajándékozott az apja (... Gyula).
4. Az új elnök választásakor 3 szavazatot kapott.
5. A regény egyik fontos szereplője, Boka és Nemecek társa a fűvészkerti kalandban.
6. Tanár a regényben.
7. Nemecekék lakása ebben az utcában volt.
8. Barabás tisztsége a gittegyletben.
9. Ebben a hónapban játszódik a történet.
10. Ők csinálták az einstandot.

Megfejtés:

3. Tárgyak a regényben. Ismerd fel, nevezd meg, hol szerepelnek a történetben!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Igaz vagy hamis? Mindegyik állítás mögött betűket találsz. Ha az igaz állítások betűit összeolvasod, az író egyik színpadi művének címét kapod megfejtésül!

- a) A törökmézes ember olcsón adta termékét. I – H K
- b) Boka tintája a zsebébe csöpögött. I – H L
- c) A zászlót a Pásztor testvérek vitték el a grundról. I – H G
- d) Csónakos papuskámnak szólította a társait. I – H I
- e) Négy koppantással lehetett bejönni a grundra. I – H L
- f) A tót kutyáját Hádésznek hívták. I – H S
- g) Nemecek a gittegylet titkára volt. I – H I
- h) Rác tanár úr történelmet tanított. I – H V
- i) Boka nevét Hunyadi János neve mellé írták a történelemkönyvben. I – H O
- j) A zászló, amit Áts Feri elvitt, piros és zöld színű volt. I – H M
- k) Nemecek a csata után főhadnagy lett. I – H A

Megfejtés:

5. Kikre vonatkoznak az alábbi idézetek? Kösd össze őket a nevekkal!

- Csónakos • „[...] *mindenki érezte, hogy ez a csöpp szőke gyerek valóságos kis hős, igazi férfi.*”
- Nemecsek • „*Féltékeny volt Bokára.*”
- Boka • „[...] *első pad első [...].*”
- Geréb • „[...] *az utolsó padban akkorát ásított, mint valami unatkozó víziló [...].*”
- Csele • „[...] *úgy indult, mint aki az életben ha sokra nem is viszi, de becsületes férfi gyanánt fogja a helyét megállani.*”
- Barabás • „[...] *gigerli volt, és nem pakolta a hóna alá az egész könyvtárát, mint a többi [...].*”
- Csengey • „[...] *minden szemérem nélkül terítette a pad alatt térdére a viaszkosvásznat [...].*”

6. Betűhalmaz. Neveket rejtettünk el, összesen tizenötöt. Keresd meg mindegyiket, és színezd ki, hogy könnyebben haladj! (Minden irányban olvasható.)

B	E	C	G	E	R	É	B	D	E	Z	S	Ő	K	K	S
I	W	H	H	E	K	T	O	R	H	S	D	B	U	O	Z
N	E	M	E	C	S	E	K	E	R	N	Ő	D	S	R	E
B	I	A	Á	S	L	M	A	W	S	G	M	O	L	O	B
A	S	Y	B	E	K	N	J	A	N	Ó	K	L	E	T	E
R	Z	A	D	L	J	O	Á	T	S	A	H	J	S	Z	N
A	M	N	E	E	I	O	N	D	N	O	Z	S	Z	S	I
B	D	L	F	G	H	Q	O	Ó	K	H	L	M	I	Á	C
Á	U	O	W	Z	Á	T	S	F	E	R	I	D	K	P	S
S	K	K	I	R	Á	C	Z	T	A	N	Á	R	Ú	R	P

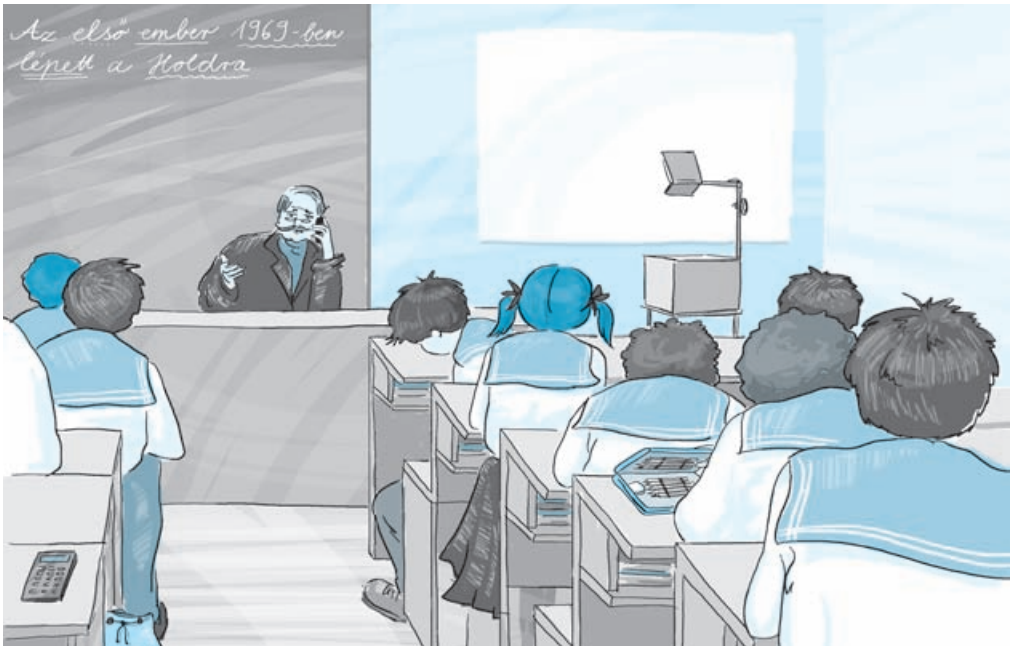
7. Barkochba. Kire vagy mire gondoltunk? Találjátok ki, majd írjatok ti is hasonló kérdéseket!

Tárgy?	Nem	Fogalom?	Nem
Élőlény?	Igen	Élőlény?	Nem
Kulcsszereplő a regényben?	Igen	Tárgy?	Igen
Elnök lesz?	Nem	Fontos szerepe van a regényben?	Igen
Közlegényként szolgál?	Igen	Több szereplőt érint?	Igen
Megbetegszik?	Igen	A szereplők együletet hoznak létre?	Igen
Meghal a regény végén?	Igen	Rágni kell?	Igen

Kérdezz rá! Kérdezz rá!

Tárgy?	Nem
Fogalom?	Nem
Élőlény?	Igen
Fontos szereplő?	Igen
Pál utcai?	Nem
A vörösingesek vezére?	Nem
Testvérek?	Igen
Einstandot csináltak?	Igen
Kérdezz rá!	Kérdezz rá!

8. Egy osztályterem képe a regény cselekményének idejéből. Keresd meg rajta a hibákat! Magyarázd meg, miért nem illenek abba a korba!

9. Mi köti össze a szereplőket, mi a közös bennük?

- a) Boka, Nemecek, Csónakos:
- b) Weisz, Richter, Csele, Kolnay, Barabás, Leszik, Nemecek:
- c) Pásztorok, Áts Feri, Szebenics:
- d) Áts Feri, Boka János:

Petőfi Sándor: Egy estém otthon

1. Heltai Jenő a 20. század alkotója. Így idézi fel apja emlékét:

„Egyszerű ember volt az apám
És nem hagyott semmit se rám,
Se pénzt, se nevet, se tanácsot,
Legyen emléke mindig áldott.
Túrta, hogy járjak szabadon,
Sokszor de balga utamon,

Örült, ha vakmerőn repültem,
És nem szidott, ha tétlen ültem.
Ha ijesztett a meredek,
Kezem megfogta. Szeretett.
A szíve egy volt a szívemmel,
Mért nem lehettem olyan ember,
Mint az apám?”

(Heltai Jenő: Apám)

Milyennek látod a két versben megjelenő édesapát? A szövegből vett részletekkel igazold állításaidat!

Petőfi Sándor: *Egy estém otthon*

Heltai Jenő: *Apám*

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Rejtett „dicséret”. A négyzetbe a vers két sorát rejtettük el. A páratlan sorokban a páratlan betűket, a páros sorokban a páros betűket kell bejelölnöd. Ha a betűket összeolvasod, megkapod az idézetet!

a) Mely sorokat idéztük? Írd le!

.....
.....

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	N	M	O	T	C	L	S	N
2.	A	A	E	K	Z	H	C	I
3.	T	I	V	O	Á	D	NY	A
4.	G	E	S	GY	Q	É	R	L
5.	E	F	T	V	A	Z	Z	X
6.	L	A	P	K	D	O	Y	M
7.	É	J	D	S	I	H	A	E

b) Ki mondta ezt kinek?

c) Miért furcsa ez a „dicséret”?

3. A féltő, szerető édesanya képe gyakori témája az irodalmi alkotásoknak. Sorolj fel olyan általad ismert műveket, amelyek az anyai szeretetről szólnak!

.....
.....
.....

4. Képes játék. Képeket látsz, amelyek egy-egy vers szövegéhez köthetők. A feladatod az, hogy kitaláld, mely versekről van szó! A megfelelő számokat írd a versek címéhez!

Cím: Cím:

Képek: Képek:

Petőfi Sándor: Az Alföld

1. A következőkben Robert Burns [bőnsz] versét olvashatod szülőföldjéről. Burnst szokták úgy is emlegetni, mint a „skót Petőfit”. Verse teljesen más tájat mutat be, mint Petőfi költeménye. Vesd össze a két művet, és válaszolj a kérdésekre!

„Felföld, hegyeim!

Felföld: oda, csak oda vonz a szívem!

Felföld: oda, csak oda!... Fegyveresen

száguld a vadász... fut előtte az őz:

Felföldön a szívem, akárhol időz!

Felföld, Hegyeim, kik a hőst születek,

hejhó, bucsuzom most: ég veletek!

Út bárhova, észak akárhova vet,

Felföld, Hegyeim, a szívem tietek!

Hejhó, gyönyörű, hófödte orom,

hejhó, szakadék, s zöld völgy: bucsuzom;

hejhó, meredély, s erdők, suhogók,

hejhó, patakok, s ti, vizek, zuhogók!

Felföld: oda, csak oda vonz a szívem!

Felföld: oda, csak oda!... Fegyveresen

száguld a vadász... fut előtte az őz:

Felföldön a szívem, akárhol időz!”

(Szabó Lőrinc fordítása)

- a) Milyen alkalomból írhatta a költő a verset? A vers szövegével igazold válaszod!

.....
.....

- b) Melyek a földrajzi jellemzői a versben ábrázolt tájnak?

.....
.....

- c) Bizonyítsd egy-egy idézettel, hogy mindkét versben a szülőföld szeretete jelenik meg!

.....
.....
.....
.....

2. Petőfi a sík vidéket élte. Mutasd be a verséből vett idézetekkel!

.....
.....
.....
.....

3. Utazzunk képzeletben Petőfivel a rónaság felett. Gyűjtsd ki a versből, hogy milyen mozgásokat, színeket látunk, hangokat hallunk! Jelöld azt is, melyik versszakban fordulnak elő!

Mozgások	
Hanghatások	
Színek	

4. Petőfi versében a síkság jellegzetes építményei is megjelennek. Ismerd fel ezeket a képek alapján, és nevezd meg, melyik szakaszban található!

.....

5. Biztosan jártál már lakóhelyedtől távol. Válassz ki egy ilyen helyszínt! Röviden írd le, hogy mi tetszett vagy mi nem tetszett ott!

.....

Fekete István: Lutra

1. Olvasd el az alábbi szöveget, és válaszolj a kérdésekre!

„Talpalt a kiskutya egyre fáradtabban és egyre éhesebben. Délfelé már szédelt [..].
[..] A parton, nekidőlve az egyik fűzfának, egy ember aludt. [..] Szeme elhomályosult,
suta farka verdesni kezdett, mert az öregember mellett ott hevert a tarisznya! [..]”

»Az ember!« – kiáltott most benne valami, s amikor Bogáncs odanézett: megdermedt.
Az öregember szeme nyitva volt.

– Éhes vagy, kiskutya? [..]

Bogáncs lehasalt, és farkát fáradtan megcsóválta.

– Nagyon éhes vagyok... [..]

Bogáncs szívszakadva nézte a kezét, amint lassan kibontotta a tarisznyát, és kenyeret
tett félútra a tarisznya és a kutya közé.

– Egyél, kiskutya, a tied. No egyél!

Ó, milyen régen hangzott el ez a bűvös szó, és milyen ismerős volt, mégis csak
hosszas tépelődés után, hason kúszva indult el a kenyér felé, de a szeme az emberen volt,
ugrásra készen. Mivel azonban az öregember oda se nézett, a kenyeret a szájába vette,
kicsit odébb vitte és szinte rágás nélkül nyelte le.

Jaj de jólesett! Aztán megszaglászta a kenyér helyét, s az öregemberre nézett.

– Elfogyott...

– Adhatok még – dörmögte [..] – Gondolom, a szalonnát szereted... [..]

És Bogáncs kinyújtott nyakkal, újra elugrásra készen, elvette a szalonnát.

És nem történt semmi. Az öregember nem akart semmit. Se kötél, se bot, se zsák, se
ketrec... [..] Bogáncs szívdobogva kúszott oda, megette a szalonnát, és – ott maradt. [..]

Nézte egymást az öregember és a kiskutya, és megértették egymást. Bogáncs még köze-
lebb kúszott, és fejét az öregember térdére hajtotta. [..]

Az öreg kéz simogatva turkált a csapzott, koloncos szőr között. [..] És melléhez szorí-
totta a kiskutya sovány, elgyötört, szennyes testét, amelyben azonban a hűség és odaadás
egyet verő, tiszta lángja lobogott.

A kiskutya csak reszketett féltelen örömeiben, s azon gondolkodott, hogy mégiscsak
képen nyalja új ember barátját [..]. Ehelyett azonban kiszabadította magát az ölelésből,
leült, és felemelte jobb mancsát, ami ember- és kutyanyelven egyaránt parolát jelent.”

(Fekete István: Bogáncs)

a) Mindkét állat, Bogáncs és Lutra élete is fordulóponthoz érkezik. Melyiküknek miért?

.....
.....

a) Miben különbözik az emberekkel való találkozásuk? Mi ennek az oka?

.....
.....

Összefoglaló feladatok

1. Az olvasott történetek alapján gyűjtsétek össze az elbeszélés jellemzőit!

Terjedelem	
Helyszín	
Idő	
Szereplők	
Felépítés	

2. Gyűjtsd össze, hogy milyen emberi kapcsolatok fordultak elő az olvasott történetekben!

Szereplők

Emberi kapcsolatok

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Válogasd szét az alábbi kifejezéseket a megfelelő műfajokhoz! Önálló példát is írf!

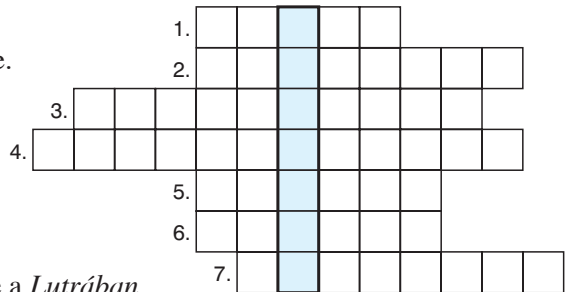
- a) a levél műfaji változata; b) prózai formájú; c) sok szereplője van; d) kisepikai műfaj; e) a főhős életének egy fontos eseményét mutatja be; f) utazási élmények értékelése; g) több helyszín; h) kevés helyszín; i) tárgyilagos, tudományos igényű beszámoló; j) kevés szereplője van; k) rövid idő alatt játszódik*

Novella	Elbeszélés	Úti levél	Útleírás

4. Melyik történet tetszett a legjobban? Válaszodat indokold a füzetben! Készíts hozzá illusztrációt is!

5. Ha megfejted a rejtvényt, egy regényhős nevét kapod!

1. Fekete István vidra hőse.
2. Petőfi utazásainak egyik helyszíne.
3. Ez a tantárgy okoz gondot az egyik novellában.
4. Furcsán „viselkedő” használati tárgy Mr. Weasley irodájában.
5. Bizi apó ajándéka Andrisnak.
6. A molnár egyik kutyájának a neve a *Lutrában*.
7. A kávéscsésze eltörését magára vállaló kisfiú.

Megfejtés:

6. Ki a szereplő? Pótold a hiányzó neveket!

- a) „..... is szaglálódott, mert a víz már egészen megtöltötte az alagutat, s a derengő világoosság is elveszett a sárga, zavaros vízben.”
- b) „Szótlanul megfogta a kis kezét, s vitte magával végig a nagy utcán, le egészen a templom mellé.”
- c) „– Semmi sem tökéletes – sóhajtotta a De aztán visszatért a gondolatára [...].”
- d) „– Nem enged kötni a férjem! – jajgatott”

TARTALOM

MESEK

Tündérmese • <i>Tündérszép Ilona és Árgyélus</i>	4
Hősmese • <i>Fehérlófia</i>	8
Csalimese, hazugságmese, láncmese	10
Cigány mese • <i>Az elrejtett kincs</i>	12
Állatmese	14
Műmese a 19. századból • Andersen: <i>A rendíthetetlen ólomkatona</i>	17
Magyar műmese a 20. századból	20
Saint-Exupéry: <i>A kis herceg</i>	22
Darvasi László: <i>Trapiti és a borzasztó nyúl</i>	24
Összefoglaló feladatok	25

NÉPDALOK

29

Petőfi Sándor: JÁNOS VITÉZ

1–4. rész	34
5–6. rész	37
7–10. rész	40
11–13. rész	43
14–15. rész	45
16–18. rész	46
19–20. rész	48
21–22. rész	50
23–27. rész	51
Összefoglaló feladatok	53

MÍTOSZOK

<i>Párisz és Oinóné</i>	57
<i>Odüsszeusz kalandjai</i>	58
<i>Daidalosz és Ikarosz</i>	60
<i>Philémón és Baukisz</i>	63
A vízözön	65
Összefoglaló feladatok	69

Molnár Ferenc: A PÁL UTCAI FIÚK

71

VERSEK

Arany János: <i>Családi kör</i>	78
Siv Widerberg: <i>Sóderparti</i>	79
Petőfi Sándor: <i>Egy estém otthon</i>	81
Petőfi Sándor: <i>Az Alföld</i>	83
Petőfi Sándor: <i>Szülőföldemen</i>	85
József Attila: <i>Mama</i>	87
Összefoglaló feladatok	89

PRÓZAI MŰVEK

Petőfi Sándor: <i>Úti levelek</i>	91
Mikszáth Kálmán: <i>A kis csizmák</i>	93
Móricz Zsigmond: <i>Fillentő</i>	95
Karinthy Frigyes: <i>Tanítom a kisfiamat</i>	97
Fekete István: <i>Lutra</i>	99
J. K. Rowling: <i>Harry Potter és a Főnix Rendje</i>	101
Összefoglaló feladatok	102